

Tid: 21. november 1995 kl. 09.00 -12.00 og kl. 15.00 - 18.10
23. november 1995 kl. 09.00 -12.00 og kl. 15.00 - 18.20
24. november 1995 kl. 09.00 -12.00 og kl. 14.00 - 15.45

Sted : Samelandssenteret, Karasjok

Representanter:

1. Olav M. Dikkanen	21. Geir Tommy Pedersen
2. Magnhild Mathisen	22. Sven Roald Nystø
3. Berit Ranveig I. Nilssen	23. Margreta Påve Kristiansen
4. Steinar Pedersen	24. Aage Pedersen
5. Marianne Balto Henriksen	25. Olav Andersen
6. Hartvik Hansen	26. Anders Oskal
7. Ragnhild Nystad	27. Inger-Ann Fossli
8. Egil Olli	28. Magne A. S. Huuva
9. John Henrik Eira	29. Per Solli
10. Ole Henrik Magga	30. Roger Pedersen
11. Heaika Skum	31. Ing-Lill Pavall
12. Inger Anne S. Gaup	32. Amund Eriksen
13. Peder Mathisen	33. Nils O. Nilsen
14. Alf Edvard Nystad	34. Jarle Jonassen
15. Jens Petter Olsen	35. Åsta Vangberg
16. Tore Bongo	36. Odd Kappfjell
17. Terje K. Haugen	37. Máret Guhttor
18. Ingar Eira	38. Johan Mikkel Sara
19. Mary Mikalsen Trollvik	39. Berit Johnskareng
20. Eilif O. Larsen	

Følgende representanter hadde permisjon:

- Representant nr. 1 Olav Dikkanen
- Representant nr. 19 Mary Mikalsen Trollvik
- Representant nr. 24 Aage Pedersen
- Representant nr. 26 Anders Oskal
- Representant nr. 39 Berit Johnskareng
- Representant nr. 32 Amund Eriksen ble innvilget permisjon den 23. og 24.11.95
- Representant nr. 31 Ing-Lill Pavall ble innvilget permisjon den 23. og 24.11.95
- Representant nr. 16 Tore Bongo ble innvilget permisjon den 21.11.95 og den 23.11.95 fra kl. 15.00 og 24.11.95
- Vararepresentant Øystein Ballari ble innvilget permisjon fra den 23.11.95 klokken 15.00 og resten av samlingen
- Reprentanten nr. 7 Ragnhild Nystad ble innvilget permisjon den 23.11.95 fra klokken 16.45.

Representanten nr. 35 Ásta Vangberg ble innvilget permisjon den 23.11.95 fra klokken 16.45.

Representanten nr. 2 Magnhild Mathisen ble innvilget permisjon for den 23. 11.95

Representanter nr. 11 Heaika Skum ble innvilget permisjon for den 24.11.95

Følgende vararepresentanter tok sete ved møtets start den 21.11.95:

Øystein Ballari, vararepresentant for representant nr. 1

Kristin Solberg, vararepresentant for representant nr. 24

Ove Johnsen, vararepresentant for representant nr. 26

Tore Bongo, Rolf Arthur Johansen, Magne Huuva, Berit Kirsten Johnskareng og Odd Kappfjell var ikke tilstede da navneopprop ble foretatt klokken 9.30 den 21. 11.95

Magne Huuva og Odd Kappfjell tiltrådte møtet den 21.11.95 klokken 16.45 ved behandlingen av sak 38/95.

Ingolf Kvandal, vararepresentant for Amund Eriksen, og

Heidi Andersen, vararepresentant for Ing-Lill Pavall, tiltrådte møtet den 23.11.95 klokken 9.00.

Birger Nymo, vararepresentant for Berit Kirsten Johnskareng, klokken 9.15.

Johan Larsen, vararepresentant for Mary Mikalsen Trollvik, tok sete klokken 11.00.

Inger-Lise Varsi Solbakk, vararepresentant for Tore Bongo, tok sete klokken 15.00.

Kirsten Turi, vararepresentant for Ragnhild Nystad, tok sete 17.00.

Under sak 43/95 anmodet Ole Henrik Magga å fratre ved behandlingen av denne saken.

Møtelederskapet forela for plenum spørsmålet om Ole Henrik Magga burde delta i behandlingen ved denne sak på grunn av eventuell inhabilitet. Det ble enstemmig vedtatt at Ole Henrik Magga ikke er å anse som inhabil ved behandlingen av sak 43/95.

Den 24.11.95 ble Magne Huuva, Máret Guhttor, Johan M. Sara, Ásta Vangberg og Kristin Solberg innvilget permisjon fra kl. 12.00.

SAKSLISTE:

SAK 36/95	KONSTITUERING
-navneopprop, permisjoner, innkalte vararepresentanter
-godkjenning av innkalling og saksliste
SAK 37/95	BUDSJETT 1997 NYE BEHOV
SAK 38/95	SAMETINGSRÅDETS BERETNING OM VIRKSOMHETEN,
HERUNDER REFERATSAKER
SAK 39/95	SPØRSMÅL TIL SAMETINGSRÅDET I.H.T.
FORRETNINGSORDEN § 26

SAK 40/95	KUNNGJØRING AV NYE SAKER
SAK 41/95	NOU 1995: 18 NY LOVGIVING OM OPPLÆRING
SAK 42/95	OPPNEVNING AV STATLIGE REPRESENTANTER I SAMISKE KULTURINSTITUSJONER
SAK 43/95	PRESIDENTSTILLINGEN OG ANDRE POLITISKE OMBUD I SAMETINGET - STATUS I DET STATLIGE LØNNSYSTEM, LØNNS- OG PENSJONSFORHOLD
SAK 44/95	UTKAST TIL LÆREPLAN FOR FAG I DEN 10-ÅRIGE GRUNNSKOLE - HØRING
SAK 45/95	BUDSJETT 1996 KAP. 0540 SAMETINGET, FORDELING
SAK 46/95	STØTTE TIL SAMISKE ORGANISASJONER
SAK 47/95	VALG AV MØTELEDERSKAP

SAK 36/95 KONSTITUERING AV PLENUMSMØTET

Møtelederskapet ved Egil Olli åpnet møtet. Det ble foretatt navneoppprop.

a) Godkjenning av innkalling

Vedtak: Innkallingen av 26. oktober 1995 ble enstemmig godkjent.

b) Godkjenning av sakliste:

Vedtak: Sakslisten ble godkjent.

SAK 37/95 BUDSJETT 1997 - NYE BEHOV**Dokumenter:**

- Utskrift av møtebok sak R 5/95 Statsbudsjettet for 1996 - Problem- og stillingsnotat
- St.prp. nr. 1 (1995-96) for budsjetterminen 1995 Kommunaldepartementet, Kap. 0540 Sametinget
- Problem- og stillingsnotat for 1997 fra de underliggende råd
- Handlingsplan for samiske kyst- og fjordstrøk 1997-2001 - høringsutkast

Sametinget fattet følgende vedtak:

I det Sametinget viser til tidligere års budsjettbehandling vil Sametinget med dette fremme nye behov for budsjettåret 1997. De enkelte punkter er i stor grad tidligere kommentert i tingets

årlige behandling av Sametingets problem- og stillingsnotat, men vil bli ytterligere utdypet og begrunnet gjennom sametingsrådets videre behandling av saken og endelige utarbeidelse av tingets problem- og stillingsnotat.

Behov for nye virkemidler på postene 51, 52, 53, og 70

Den særskilte ordningen med støtte til næringskombinasjoner blir nå etablert som en fast ordning. Dette innebærer at Sametinget må vedta nye retningslinjer for denne ordningen. Ordningen vil inngå som en del av Samisk utviklingsfond. Finansieringen av andre tiltak via Samisk utviklingsfond blir svekket da finansieringen av næringskombinasjoner må skje med fondets midler istedenfor med en egen støtteordning. I tillegg vil det være behov for midler fra fondet til støtte av tiltak som er rettet mot kvinnelige etablerere, jf. tingets vedtak i forbindelse med behandlingen av NIBR-rapporten om fondets virksomhet og tilsetning av en egen kvinneprosjektleder.

Sametinget vil i 1997 begynne gjennomføringen av en egen handlingsplan for samiske kyst- og fjordområder som vil være en sektorovergrepene plan for disse områdene. En slik plan vil fordre midler fra bl.a. Samisk utviklingsfond til støtte av næringstiltak i sjøsamiske samfunn og bygder.

Sametinget har utarbeidet en egen jordbruksplan. Tiltak knyttet til denne vil fordre midler fra Samisk utviklingsfond. Planen er planlagt behandlet av tinget i februar 1996.

1997 er valgår, og det vil være et stort behov for informasjon knyttet til dette. Sametinget vil prioritere tiltak som kan øke deltakelsen ved sametingsvalget, særlig med hensyn til oppslutning om valgmannallet. I tillegg vil det være behov for midler til godkjente valglister som stilles til sametingsvalget i 1997. Midlene er tenkt til dekning av utgifter til valgprogram, valgavvikling o.a. Beløpet ble i 1993 bevilget over kap. 502.

Sametinget har et behov for en tilskuddsordning til å dekke enkelte særskilte behov som ikke dekkes av de ordinære ordningene. Dette gjelder også tiltak i forbindelse med urfolkstiåret. Ordningen etableres i 1996. Et begrenset beløp foreslås avsatt til dette i 1997.

På bakgrunn av tidligere uttrykte behov fra Sametingets side og ovenstående merknader til særskilte satsningsområder, fremmer Sametinget følgende nye behov for budsjettet for 1997:

1. **Samisk utviklingsfond:** For å få et bedre samsvar mellom den økonomiske rammen og virkeområdet, finansiering av næringskombinasjoner, tiltak i samiske kyst- og fjordområder, samt kvinnerettede tiltak foreslås rammen utvidet med **kr 11 mill.**
2. **Informasjonsarbeid i forbindelse med valget:** Det foreslås prioritert en tilleggsbevilgning på **kr. 1 mill.** til Sametingets eget informasjonsarbeid i tilknytning til valget.
- 2b. **Generelt informasjonsarbeid** i henhold til Sametingets vedtatte informasjonsstrategi:
2. mill kr.
3. **Samisk kulturfond:** Søkningen til Samisk kulturfond er økende og mange gode søknader innen litteratur, musikk og bildende kunst må avslås p.g.a. manglende midler. Sametinget

vil stimulere til utvikling av samiske kulturaktiviteter og ytringsformer og opprettholder derfor kravet fra tidligere om økning av Samisk kulturfond med kr 3 mill.

4. **Til særskilte behov utenom de ordinære ordninger:** Ny ordning fra 1996 som forvaltes av Sametingsrådet til spesielle formål som faller utenfor de eksisterende tilskuddsordninger. Til denne ordningen, som etableres fra 1996, foreslås det kr. 500.000,-.
- **Samisk idrett:** Sametinget vil i likhet med tidligere år for 1997 opprettholde sin henstilling om etablering av en egen tilskuddsordning for samisk idrett. Tilskuddet etableres med en ramme på kr 0,7mill.
 - **Språkutviklingsarbeid:** Til fullfinansiering av de planer tinget har lagt er det behov for ytterligere midler på tilsammen kr 1,5 mill.
 - **Frikjøpsordninger for Sametingsrepresentantene:** Det foreslås at denne ordningen etableres fra 1997 med kr 1,2 mill
 - **Midler til Spesielle utredningsoppdrag og tiltak til urbefolkningstiåret:** Ordningen etableres med kr 2 mill.
 - **Samisk forlagsdrift:** Sametinget forslår at posten tilskudd til samisk forlagsdrift økes med kr. 0,5 mill.
 - **Samisk musikkfestival i Guovdageaidnu:** Det etableres et fast tilskudd til dette arrangementet med kr 0,5 mill.
 - **Samiske barns oppvekstvilkår:** Grunnet meget stor pågang av gode prosjektsøknader foreslår Sametinget at posten Samiske barns oppvekstvilkår økes med kr 0,8 mill.
 - **Samiske kulturhus:** Denne ordningen foreslås styrket med kr 2.6 mill. Dette vil blant annet inkludere tilskudd til Saemien Sijte på Snåsa.
 - **Tilskudd til praktisk kulturminnevernarbeid:** For å få satt i gang arbeidet med sikring og vedlikehold av samiske kulturminner foreslås denne ordningen etablert med kr 0,8 mill.
 - **Årlige tilskudd til Sametingslister:** Tilskuddsordningen er foreslått etablert for 1996 med kr. 450.000 over kap. 541 post 70. Sametinget foreslår at den årlige bevilgningen fra 1997 økes med kr 750.000,-, og at bevilgningen overføres Sametingets budsjettkap. 0540.
 - **Finansiering av sameutvalg,** ordningen foreslåes etablert fra 1997 med kr.0,6 mill.

Nye administrative behov på postene 01 og 11

Sametinget vil for budsjettåret 1997 legge vekt på at forvaltningsapparatet gjøres i stand til å håndtere de oppgaver de er og vil bli pålagt i perioden. Her kan nevnes at samisk kulturminneråd ikke har fått gjennomført sin etablering etter tingets forutsetninger på grunn av at det fortsatt mangler to stillinger i forhold til de forutsatte 12.

Sametinget har en rekke oppgaver innen nordisk og internasjonalt samarbeid hvor det er behov for en samordning med sametingene i Sverige og Finland for å finne fellessamiske løsninger. Konkret er sametingene så langt blitt enige med Samerådet om å overta ansvaret for det nordiske samiske språksamarbeidet som til nå har skjedd gjennom Nordisk Samisk Språknemnd. Til språksamarbeidet er det behov for en stillingshjemmel med lønns- og driftsutgifter.

Sametinget vil måtte utvide arbeidet med å holde kontakten med relevante samarbeidsorganer all den tid tingets egne ressurser ikke er tilstrekkelig til å gjennomføre nødvendige tiltak. Dette stiller store krav til lettvinnt kommunikasjon mellom de ulike organer og rådets medlemmer og dertil en viss reisevirksomhet. Det bør derfor prioriteres å legge forholdene til rette for dette gjennom en økning i driftsbudsjettet.

På bakgrunn av det ovenstående vil Sametinget prioritere følgende økninger i driftsbevilgningen og stillingene:

1. **2 nye stillinger til Samisk kulturminnevern.** Dette vil gi kulturminnevernet anledning til å etablere sine regionkontorer i henhold til Sametingets egen plan for kulturminnevernet.
2. **2 nye stillinger til Samisk språkråd.** Den ene stillingen prioriteres til drift av den samisk orddatabanken og den andre til nordisk samisk språksamarbeid.
3. **1 ny stilling til samisk næringsråd.** Behovet for styrking av administrasjonen er begrunnet med planlagt økning av fondets størrelse og virkeområdet.

– **Fiskerirådgiver**

Sametinget går inn for å etablere en stilling som fiskerirådgiver, med blant annet følgende arbeidsoppgaver:

A. Ressurssituasjonen.

Holde Sametinget orientert om fiskearter, og størrelsen på disse i samiske kyst- og fjordområder.

B. Lover, forskrifter og regler:

Innhente, utrede og komme med innspill angående lokal tilpasning av eksisterende lover, lovforslag, forskrifter og regler som berører fiskeriene i samiske kyst- og fjordstrøk.

C. Økonomi og administrasjon.

Være Sametinget og dets organer behjelpelig i bioøkonomiske betraktninger. Gi råd og veiledning til lokalbefolkninga i samiske kyst- og fjordstrøk. Stillingen finansieres i forbindelse med gjennomføringen av handlingsplanen for samiske kyst- og fjordstrøk.

Stillingen finansieres i forbindelse med gjennomføringen av handlingsplan for samiske kyst- og fjordstrøk.

Sametingets hovedadministrasjon vil eventuelt også få behov for å styrke sin kapasitet på utdanningsområdet om ikke Samisk utdanningsråd overføres Sametingssystemet.

- Det forutsettes at avlønning av visepresident i hel stilling videreføres i 1997.

Sametinget viser til følgende dokumenter som gir føringer til forslag til statsbudsjett for 1997:

- Sametingsplanen for perioden 1994-1997
- de årlige stortingsmeldinger om Sametingets virksomhet avgitt i forrige valgperiode
- Sametingets årsmelding for 1994
- Stortingsmelding nr. 52 (1992.93) Om norsk samepolitikk og Sametingets behandling av denne

Sametinget viser til St.prp.nr 4 (1995-96) fra Kommunal- og arbeidsdepartementet hvor det vises til at en fra regjeringens side er en prioritert oppgave å legge forholdene til rette for at Sametinget i størst mulig utstrekning skal settes i stand til å forvalte de myndighetsoppgaver Sametinget selv og Stortinget finner naturlig. KAD har på denne bakgrunn nedsatt en arbeidsgruppe med representasjon fra Sametinget som har vurdert forslag om en eventuell overgang til større budsjettmessig frihet for Sametinget, tidligst ved budsjettforslaget for 1997.

Videre heter det i St.prp. nr 4. (1995-1996) fra KAD at Sametinget fortsatt er en nyskaping i forholdet til tidligere lovgivning om konstitusjonelle og forvaltningsmessige forhold. Under hensyntaken til behovet for å høste den nødvendige erfaring med utviklingen av Sametingets organisering og forvaltning. Regjeringen har derfor søkt å legge til grunn Samelovens § 2-1 i tilpasningen av Sametingets forvaltningsmyndighet. Med bakgrunn i disse føringer og ut fra de tilrådingene den nedsatte arbeidsgruppe, vil Sametinget utarbeide forslag til eventuelle endringer i budsjetteringssystem, rutiner for tildeling og rapportering m.m. til neste budsjetttrunde.

Protokolltilførsel fra Steinar Pedersen:

Arbeiderpartiets gruppe stemte for at man i 1997-burde ha

- 1,2 millioner til frikjøp av sametingsrepresentanter
- 0,5 millioner til særskilte formål utenfor de ordinære ordningene
- 2 millioner til spesielle utredningsoppdrag og tiltak til urbefolkningstiåret.

Dette gjorde man i tillit til at flertallet ville støtte vårt forslag om at Sametingets mindretall burde få sin rimelige andel av disse midlene. I og med at avstemninga viste at det ikke foreligger en slik vilje, må man se vår tilslutning til disse postene i et annet lys.

Vi kan vanskelig være med på å øke gapet mellom flertallets og opposisjonens muligheter til å drive politikk. Det vil nemlig være svært uheldig for Sametinget om man forsterker utviklingen i retning av en politisk elite, og menige opposisjonsrepresentanter uten de nødvendige ressurser til å drive skikkelig politisk arbeid.

Sametingets president Ole Henrik Magga orienterte om rådets virksomhet.

Innkomne merknader og forslag:

1. 2. Saksområder
- 2.1 Handlingsplan for samiske kyst- og fjordområder.

Tillegg og endring av Sametingsrådets innstilling, etter siste punktum i siste avsnitt:

"Sametingsrådets planutkast behandles i Sametingets plenum før den sendes ut til høring. behandlingen føres opp som egen sak i dette plenum. Møtelederskapet avgjør plasseringen på sakskartet. Etter at planen har vært ute til høring, legges den så frem for Sametingets plenum til sluttbehandling i mai 1996."

2. Sametinget vil understreke at arbeidet i det tunge næringspolitiske utvalget for Nord-Norge under ledelse av statsministeren, er meget viktig. Man ber derfor om at sametingspresidenten holder god kontakt med hele Sametinget i forbindelse med sin deltakelse i utvalget.

Vedtak:

Det ble vedtatt å føre handlingsplan for samiske kyst- og fjordområder som egen sak i Sametinget før denne sendes på høring.

Rådets beretning med merknadene ble tatt til etterretning

**SAK 39/95 SPØRSMÅL TIL SAMETINGSRÅDET I HHT. FORRETNINGS-
ORDEN § 26**

Spørsmål fra Hartvik Hansen, Samegruppa

Tar NSR og Sametingsrådet saker som andre politiske partier og lister fremmer under "Kunngjøring av nye saker", alvorlig. Samegruppa og andre representanter har foreslått flere viktige saker som bare er blitt borte, og som vi ikke har hørt noe om senere. Jeg tror at også representanter fra andre grupper vil ha nærmere informasjon om dette, og gjerne vil høre hvordan dette begrunnes.

Slik "Kunngjøring av nye saker" nå fungerer synes det kun å være et intetsigende politisk spill som kun NSR og ingen andre politiske grupper, kan dra nytte av.

Vi forventer å få svar fra Sametingsrådet på følgende: tar rådet virkelig alvorlig de forslagene som kommer fra andre grupper - og vurderes sakene som viktige. Eller er det slik at NSR ikke vil prioritere disse sakene?

Vi vil ha konkret svar på spørsmål det haster med, og som berører saker vi tidligere har fremmet under "Kunngjøring av nye saker":

1. Vurdering av rammebetingelser for markering av samenes nasjonaldag.
2. Hva skjer med saken om forslag til endring av lov om motorferdsel i utmark, og vil Sametinget være med å påvirke til å få bedre regler for samene?

Videre forutsetter vi at Sametingsrådet i neste plenums møte gir oss informasjon om nye saker som er blitt fremmet, av hvem og av hvilket parti?

Sametingsrådets svar:

Sametingsrådet har så langt ikke tatt noe initiativ i saken om å utforme retningslinjer for feiringen av den samiske nasjonaldagen. Årsaken er at en dag som dette etter rådets oppfatning bør utvikles over år på bakgrunn av befolkningens eget ønske om en verdig markering. Hvert år sender Sametinget imidlertid ut en påminnelse til kommunene om at dagen nærmer seg og, at den enkelte kommune finner sin måte å markere dagen på ut i fra lokale forutsetninger. Dette kan nok være nødvendig inntil dagen er befestet i folks bevissthet og det utvikles tradisjon på feiringen.

Vi skal huske på det at oppslutningen om dagen, herunder også status, må bygge på den samiske befolkningens eget ønske om å markere arbeidet for sitt folks eksistens. Dette er ikke en sak der man kan vedta at folk skal uttrykke sitt engasjement.

Sametingsrådet forutsetter at kommunene, særlig i samiske områder, tar tingets oppfordring på alvor og viser den samiske befolkningen den respekt at de støtter opp om lokale samiske initiativ i tilknytning til dagen. Rådet har imidlertid det bestemte inntrykk at årets markering i svært mange områder viser at dette er tilfelle. Samtidig er det oppløftende å se den oppslutningen dagen har fått i de samiske lokalmiljø rundt om i det samiske samfunn. Den positive markeringen vil være med på å bygge opp identitets- og fellesskapsfølelsen i det samiske samfunn. En viktig forutsetning er imidlertid at folk får den bestemte følelsen av at de selv får forme sin markering av dagen, og dette er etter rådets oppfatning ikke en sak der det er naturlig å lage retningslinjer.

Sametingsrådets svar:

I rådets beretning under Sametingets plenum den 19. - 21. september 1995 ble følgende sagt om motorferdselloven:

" I møte med Fylkesmannen den 15. juni ble blant annet praktiseringen av motorferdselloven berørt. Sametingsrådet vil ta initiativ overfor Fylkesmannen i Finnmark for å se nærmere på praktiseringen av motorferdselloven. "

Sametinget har i brev datert 13. november 1995 til Fylkesmannen i Finnmark anmodet om at det nedsettes et arbeidsutvalg som skal vurdere om hvorvidt praktiseringen av Motorferdselloven av 10. juni 1977 nr. 82 og forskriftene gitt med hjemmel i denne lov, er i tråd med lokalbefolkningens interesser. I brevet er det understreket at det synes å være naturlig at Sametinget er representert i et slikt utvalg.

For Sametingsrådet er det en overordnet målsetting å bidra til at regler som i særlig grad berører samenes rettstilling skal være basert på samiske interesser.

Skulle Fylkesmannen i Finnmark ikke oppnevne et slikt utvalg, vil Sametinget selv gjøre dette.

Brevet til Fylkesmannen i Finnmark følger vedlagt.

Spørsmål fra Steinar Pedersen, Arbeiderpartiets sametingsgruppe

UD:s forskjellsbehandling av samiske grupperinger

Arbeiderpartiets gruppe søkte tidligere i år Sametingsrådet om økonomisk støtte til deltakelse på en internasjonal konferanse hvor globalt mangfold - herunder urbefolkningsspørsmål stod sentralt. Utfallet var imidlertid negativt.

Etter dette søkte vi Utenriksdepartementet. Der var svaret at på grunn av at de hadde gitt en tilleggsbevilgning til Sametinget, kunne de dessverre ikke bidra til å finansiere deltakelsen.

På vårt direkte spørsmål til UD om hvorfor vi ble forskjellsbehandla i forhold til NSR, som deltok på konferansen - med midler fra nevnte departement - fikk vi 13.09. d.å. til svar at NSR hadde "...status som interesseorganisasjon for norske samer." Videre antok departementet at "...NSR ikke søkte i egenskap av partigruppering på Sametinget."

Avlutningsvis konkluderte man med følgende:

"Departementet gir betydelig støtte til frivillige organisasjoner, herunder urbefolkningsorganisasjoner. Det gis imidlertid ikke støtte til politiske partier over budsjettposten for menneskerettighetstiltak."

La meg her understreke at vi ikke på noen måte er i mot at UD har bevilga midler til NSR. Men - denne saka har også svært viktige prinsipielle sider.

Man kan nemlig få inntrykk av at UD syner å meine at til tross for at vi er den nest største gruppa på Sametinget - valgt av og blant samer - er vi likevel ikke å betrakte som "gode nok samer" til å få støtte. Begrunnelsen tyder også på at man tror at vi er en ordinær underavdeling av DNA, og nyter godt av midler fra den generelle partistøtteordninga, noe som jo slett ikke er tilfelle.

På grunnlag av dette vil jeg stille følgende spørsmål til sametingspresidenten:

Mener sametingspresidenten det er riktig at UD skal forskjellsbehandle samiske grupperinger på en slik måte som her er gjort, og hva kan eventuelt gjøres fra Sametingsrådets side for å påvirke UD til å stå inn på en annen praksis overfor de øvrige gruppene i Sametinget?

Sametingsrådets svar:

Representanten Pedersen tar opp et problem som i og for seg berører mange sider. Hele det internasjonale arbeidet fra Sametingets side er avhengig av tilleggsbevilgninger fra UD. Sametinget har selv ikke innbakt i sitt driftsbudsjett midler til annet enn egen drift og egen

møtevirksomhet. Dette innebærer generelt at virksomhet ut over dette må søkes eksternfinansiert.

Så lenge egne midler ikke strekker til er man som representanten Pedersen, og Arbeiderpartiets sametingsgruppe har erfart, avhengig av de respektive departementer og organers egen prioritering av midler. Disse prioriteringene kan være i utakt med hva Sametingsrådet selv til enhver tid må prioritere.

I prinsippet bør gruppene i Sametinget behandles mest mulig likt i slike saker. Det ville vært ønskelig om tinget selv hadde fått en såpass bevilgning fra UD til internasjonalt arbeid at man kunne gi gruppene anledning til på bakgrunn av egen prioritering og innenfor avgrensede rammer, å vurdere deltakelse ved ulike internasjonale arrangement med klar relevans til tingets arbeid.

Spørsmål fra Amund Eriksen, Samegruppa

Modellen med regionalt sameutvalg har ved et par anledninger vært drøftet i Sametinget (bl.a. har vår gruppe reist denne saken). I hele sørsameområdet har denne saken vært diskutert. Saken har i tillegg stor almann interesse.

Sametingsrådet har forsåvidt stilt seg åpen for forslaget men lite synes å ha skjedd i saken. På denne bakgrunn blir mitt spm.:

Hva vil sametingsrådet gjøre for å få "fortgang" i denne saken?

Sametingsrådets svar:

Sametingsrådet ser det som viktig at det etableres en ordning med et regionalt sameutvalg i det sørsamiske området. Rådet viser imidlertid til at spørsmålet om opprettelse først og fremst er et regionalt og lokalt spørsmål. For å få gjennomført en slik organisering betinger det stor grad av lokalt initiativ hvor de regionale Sametingsrepresentantens rolle er sentral.

Sametingsrådet merker seg at det i Handlingsplan for samisk politikk i Nordland er fremmet en målsetting om å etablere representative og initiativrike samepolitiske organ i Nordland. I dette ligger det strategier og tiltak om at fylkeskommunen i samarbeid med samiske organisasjoner, kommuner og departement bør medvirke til at lokale og regionale sameutvalg opprettes.

Sametingsrådet vil anmode ansvarlige fylkeskommuner i sørsamisk område samt tingets regionale representanter om å ta konkrete initiativ til en slik etablering. Sametinget er for sin del beredt til å støtte opp om et slikt konkretiseringsarbeid.

Spørsmål fra Amund Eriksen, Samegruppa

Sametinget har i flere sammenhenger bla i behandlingen av Handlingsplan for Samisk Politikk i Nordland fylke erkjent det faktum at det lulesamiske språkområdet av ulike grunner har "ekstra store" vanskeligheter med oppfyllelse av Grunnlovens § 110 A.

I det lulesamiske kjerneområdet er Musken den eneste bygda som nesten utelukkende er bebodd av samer. På grunn av tidligere tiders fororskningspolitikk er denne bygda truet av forgubbing og i neste omgang avfolkning. Befolkningen sier at deres eneste sjanse ligger i at Sametinget, Tysfjord kommune og den norske stat i felleskap tar et løft for å sikre livsvilkårene i bygda.

Hva kan sametingsrådet bidra med i denne sammenheng?

Sametingsrådets svar:

Sametingsrådet har full forståelse for den vanskelige situasjon som representanten Eriksen her viser til for bygda Musken i Tysfjord. Rådet ser behovet for å foreta en målrettet innsats for å styrke samisk identitet, språk, kultur, næringer og samfunnsliv i kyst- og fjordområder. Mange sjøsamiske lokalsamfunn er inne i en negativ utvikling, og det er åpenbart nødvendig med en betydelig sterkere offentlig satsning for å avhjelpe situasjonen. Dette gjelder også for lulesamiske bosettingsområder.

For å avhjelpe situasjonen har Sametingsrådet, slik det fremgår av rådets beretning for denne plenumssamlingen, derfor funnet det nødvendig å utarbeide en handlingsplan for samiske kyst- og fjordsstrøk. Planen skal ha et langsiktig perspektiv og er i utgangspunktet tiltenkt å omfatte perioden 1997-2001. Handlingsplanen tar for seg satsingsområder innen næringer, språk og infrastruktur. En vil her følge opp det utredningsarbeid som eksisterer, og som Sametinget er i ferd med å få gjennomført. Dette gjelder tiltak som følge bl.a av språkutredningen, samisk jordbruksplan, fiskeriutredningene, næringskombinasjonsordninger og tiltak på kultursektoren.

På bakgrunn av dette og gjennom en grundig samlet innsats fra sentrale myndigheters side, Sametinget og regionale og lokale organer, vil det kunne foretas skikkelig løft også for å avhjelpe bygda Musken, slik representanten Eriksen etterlyser. Sametingsrådet vil imidlertid i en slik satsing påpeke behovet for bred initiativ og konkrete forslag fra lokale myndigheter og interesseorganer.

Vi har merket oss at Tysfjord kommune har laget et utkast til handlingsplan for samisk politikk i kommunen. Sametinget vil være behjelpelig med å fremme intensjonene i denne planen i den grad kommunen ønsker det, særlig i sammenheng med vår egen handlingsplan for kystområdene.

SAK 40/95 KUNNGJØRING AV NYE SAKER

Sak 1 fremmet av Hartvik Hansen:

Tilskuddsordning til møter med tospråklighet

Vi har opplevd at mange møter kun skjer på norsk, da de fleste foreninger anser det som for dyrt å engasjere tolker. På denne måten får ikke samisk de samme utviklingsmuligheter som norsk, da samisk ikke blir benyttet som møtespråk. Prinsipielt burde samisk ha vært førstespråk i kommuner som inngår i forvaltningsområdet, slik som i Guovdageaidnu, Karasjok, Porsanger,

Tana, Nesseby og Kåfjord. Sametinget bør vurdere en støtteordning for tolketjenesten. Skulle en slik ordning innføres bør den innpasses i budsjett kap. 0540 post 53.

Sak 2 fremmet av representanten Hartvik Hansen, Samegruppa

Endring av tidspunktet for jaktstart ved rypejakta

Vi mener at tidspunktet for oppstart av rypejakta i Finnmark og Nord-Troms utsettes og ikke igangsettes den 10. september slik som i dag.

Sak 3 fremmet av representanten Heaika Skum, Fastboende samers liste

Frikommuneforsøket i Kautokeino

Ved utgangen av dette året avsluttes det treårige frikommuneforsøket i Kautokeino, hvis mål har vært lokal utprøve en forvaltningsmodell med lokal forvaltning av naturressursene. Imidlertid jobbes det fra Kautokeinos side med en utvidelse av dagens ordning som vil bety ytterligere og økt lokalt selvstyre. Dette er en sak som partiet Venstre i Kautokeino brenner og jobber for, og det før saken har gått en brei og demokratisk politisk behandling. Altså er saken fremmet fra saksbehandlernivå og kjørt frem gjennom ordføreren i Kautokeino.

Det som man må være klar over er at forsøksperioden skal utgå 31.12.95, og at hele ordningen så skal evalueres, hvor NIBR allerede er i gang med arbeidet. Evalueringen skal bl.a. gi svar på hva som har fungert bra og hva ikke. Da er det etter vår mening uriktig å gå inn på en utvidelse av ordningen før evalueringsrapporten kommer på bordet.

Det andre som jeg vil trekke frem er at den nye søknaden fra Kautokeino er en utvidelse av dagens ordning og betyr en enorm utvidelse av ordningen med lokal styring av naturressursene. Det kan da umulig være riktig å gå inn på en slik ordning som berører nettopp de spørsmål som Samerettsutvalget nå jobber med, altså spørsmålet om retten til land og vann i Finnmark.

Når situasjonen først er slik at ordningen utløper 31.12.95, er det viktig at Sametinget kommer med en uttalelse i saken før departementet tar den endelige beslutning. På møtet mellom Kommunalministeren, Sametingsrådet og gruppelederne tok undertegnede opp denne saken med Kommunalministeren. Svaret fra kommunalministeren gikk ut på at departementet avventer Sametingets syn i denne saken. Derfor er det etter min mening viktig at saken blir behandlet i Sametinget så fort som mulig. Det må etter min mening heller ikke bli slik at det kun blir NSRs syn gjennom Sametingsrådet som skal fremkomme. Etter min mening er det viktig at vi får oppnevnt et tverrpolitisk Ad-hoc utvalg. I et slikt utvalg skal lokalpolitikere fra Kautokeino, som har kjennskap til saken, være med. Med bakgrunn i ovennevnte fremmer Fastboendes Liste følgende forslag i saken.

1. Sametinget oppnevner et tverrpolitisk Ad-hoc utvalg som får i mandat å jobbe frem Sametingets syn i saken.

2. Som medlemmer til utvalget foreslås følgende:

Fast medlem: Heaika Skum, Fastboendes Liste Kautokeino

Varamedlem: Tore Turi, Arbeiderpartiet, Máze

3. Utvalget konstituerer seg selv.

Sak 4 fremmet av representanten Marianne Balto Henriksen; NSR

NSR mener at tiden nå er inn for at Sametinget til å utarbeide en helhetlig samisk medieplan. Siktemålet er å avklare status for samiske medier i dag, fastsette mål og utarbeide strategier for utvikling og utbygging av samiske medier. Dette omfatter fremtidige finansieringsformer. NSR ber Sametingsrådet prioritere arbeidet slik at planen kan behandles i løpet av 1996.

Sak 5 fremmet av representanten Steinar Pedersen, Arbeiderpartiets sametingsgruppe:

Behandling av protokoller som sendes videre fra Sametinget

- A. På bakgrunn av det skisserte henstiller Sametinget til presidenten om å sørge for å følge vanlig praksis når det gjelder behandlingen av protokolltilførsler. Det vil si at slike alltid skal følge protokollen.
- B. I henhold til forretningsordenens § 33 går Sametinget også inn for at mottakere av tingets vedtak skal ha full underretning om det som har skjedd i Sametingets plenum i hver enkelt sak.

Det kan mest hensiktsmessig skje ved at man har en protokoll hvor flertallsvedtaket gjengis i sin helhet, og at forhandlingsdelen følger deretter og også gjengis i sin helhet

Sak 6 fremmet av representanten Eilif O. Larsen, Arbeiderpartiets sametingsgruppe:

Motorferdselloven til hinder for næringsutøvelse i samiske kommuner.

Det vises til de problemene turistnæringa og den øvrige lokalbefolkninga har ved sin næringsutøvelse p.g.a. motorferdselloven.

Fylkesmannen i Finnmark har avslått alle dispensasjonssøknader fra turistnæringsutøvere om å frakte turister utenfor godkjente sneskuterløyper for å oppleve reindriften på nært hold. Dette er en virksomhet som blir planlagt og gjennomført av seriøse turistnæringsutøvere i samarbeid med reindriftsutøvere.

Sametingsrådet bes om å ta opp problematikken og om nødvendig arbeide for å endre motorferdselloven slik at den ikke er til hinder for turistnæringen og lokalbefolkningen i de samiske kommuner.

Sak 7 fremmet av representanten Margrete Påve Kristensen

Rapporter fra utenlandsreise

-Representantene bør fortløpende få vite hva som skjer på møter og konferanser.

Sametingsrådet har en betydelig reisevirksomhet i forbindelse med møter og konferanser i inn- og utland. I og med at det bare er en liten del av tingets representanter som deltar i denne virksomheten, er det viktig at det etableres gode rutiner for informasjonsspredning.

Resultatene av denne reisevirksomheten som foregår på vegne av Sametinget, har nemlig stor interesse også for den delen av tingets representanter som ikke tilhører kretsen rundt Sametingsrådet.

Sametinget ber derfor om at det i hvert enkelt tilfelle lages en rapport, som oversendes sametingsrepresentantene til orientering.

Vedtak:

Alle forslag til nye saker oversendes rådet til behandling, unntatt forslaget fra Arbeiderpartiets sametingsgruppe vedrørende behandlingen av protokoller. Dette forslaget oversendes møtelederskapet til behandling.

SAK 41/95 NOU 1995:18 NY LOVGIVNING OM OPPLÆRING**Dokumenter:**

- Brev av 21.07.95 fra KUF
- Brev av 21.07.95 fra KUF
- Brev av 10. oktober 1994 til KUF
- NOU 1995:18 Ny lovgivning om opplæring
- Utskrift av Samisk utdanningsråd møtebok R 3/95, sak R 15/95 NOU 1995:18 - Ny lovgivning om opplæring
- Forslag av 29.05.95 fra Senterpartiets sametingsgruppe fremmet i henhold til Sametingets forretningsorden § 21 Ny sak
- Uttalelse fra Norsk lærerlag samisk utvalg OSO

Sametinget fattet følgende vedtak:

Sametinget er svært glad for at opplæringslovutvalget i sitt arbeid har satt seg så grundig inn i samiske opplæringsproblemer. Innstillingen NOU 1995:18 gir en systematisk og god oversikt over samisk opplæring helt fra misjoneringstiden på begynnelsen av 1700-tallet og fram til i dag. I likhet med utvalget antar Sametinget at dette er forhold som er lite kjente for mange av de som kommer i kontakt med den rettslige reguleringen av samisk opplæring. Tinget både forventer og tror at innstillingen vil bidra til å øke innsikten i og forståelsen for samiske opplæringsproblemer generelt i statsadministrasjonen, og også blant våre folkevalgte både på lokalt, regionalt og sentralt nivå.

Utkast til lov om grunnskole og videregående opplæring (opplæringsloven):

KAPITTEL 1 FORMÅL OG VIRKEOMRÅDE

§ 1-2 Grunnskolenes formål og § 1-3 Videregående opplærings formål

Sametinget er bekymret for at en formulering i formålsparagrafen for grunnskolen og videregående opplæring om at grunnskolen og videregående opplæring skal bidra til *et felles kunnskaps-, kultur og verdigrunnlag* kan bidra til å legge svært store begrensninger på det samiske innholdet i læreplanene og på Sametingets myndighet til å gi forskrifter for samisk opplæring. Dette gjelder både de samiske læreplanene, de samiske læreplantilleggene og overordnede mål og prinsipper for samisk opplæring. Om dette sier Sametinget i sin plan for perioden 1994 - 1997 bl.a. følgende:

"Det er en målsetting å utvikle et samisk utdannings- og opplæringsystem som bidrar til å formalisere, utvikle og tilpasse kunnskaper, ferdigheter, holdninger, normer og verdier i det samiske samfunnet."

Det at norske myndigheter anser samisk kultur som en del av den norske kulturen slik det er sagt i den generelle læreplanen som allerede er behandlet i Stortinget, betyr *ikke* at disse to kulturene bygger på det samme samfunnsgrunnlaget. Opplæringen for samiske elever må bygge på et kunnskaps-, kultur- og verdigrunnlag som er tilpasset det samiske samfunnet. Erkjennelsen av behovet for samisk opplæring med egne læreplaner og egne overordnede mål og prinsipper for opplæringen er etter Sametingets syn også en legitimering og en erkjennelse av et særskilt formål. For at det ikke skal være noe tvil om hva dette formålet er, må det gå klart fram også i lovverket og ikke bare i ulike læreplaner og Stortingsmeldinger. På denne bakgrunn foreslår Sametinget at formålet med den samiske opplæringen blir lovfestet enten i form av en tilføyelse i de foreslåtte paragrafene, eller i form av en egen lovbestemmelse. Dette vil bidra til å skape klarhet i *hva* som er formålet med samisk opplæring.

KAPITTEL 2 GRUNNSKOLE

§ 2-2 Omfanget av grunnskoleopplæringen

Sametinget har merket seg at utvalget foreslår at *elever med opplæring i samisk skal ha inntil 111 undervisningstimer ekstra til opplæring i samisk*. Dette innebærer det samme som å videreføre dagens ordning. Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet har i sitt forslag til fag og timefordeling i den nye 10-årige grunnskolen foreslått å øke dette timetallet til 152 timer. Elever med opplæring i samisk som fag bør ha minst 152 undervisningstimer for undervisning i samisk i tillegg til øvrige timetall .

Sametinget anser dette spørsmålet som svært viktig i forhold til målet om tospråklighet for samiske elever. For at skolen skal kunne oppfylle sin forpliktelse i forhold til tospråklighet og samtidig sørge for at samiske elever får et like godt kunnskapsgrunnlag som andre elever i landet, er det nødvendig med atskillige flere timer enn det utvalget foreslår. Imidlertid anser Sametinget det som lite framtidsrettet å lovfeste en øvre grense for hvor mange timer ekstra som skal gis til elever med opplæring i samisk.

Som en følge av forslaget om å gi Sametinget myndighet til å fastsette forskrifter for opplæring i samisk språk og om de samiske læreplantilleggene, anser Sametinget det som naturlig at

tinget også får myndighet til å fastsette rammen for ekstra timer til opplæring i samisk. En slik myndighet vil gi Sametinget større mulighet til å fastsette omfanget av undervisningen i forhold til det som til enhver tid er mest hensiktsmessig ut i fra de ulike behovene i det samiske samfunnet.

På denne bakgrunn foreslår Sametinget å endre § 2-2 første ledd, siste punktum til å lyde:

"Sametinget fastsetter rammen for ekstra timer til opplæring i samisk."

På skoler der det gis samiskopplæring, obligatorisk eller ikke obligatorisk, og samiskopplæringen gjelder deler av en klasse, må skoledagen organiseres slik at alle elever i en klasse har like lang skoledag.

§ 2-3 Innholdet i grunnskoleopplæringen

Utvalget har sett det som en nasjonal oppgave å skape bedre kunnskap om, forståelse og respekt for samisk kultur og har foreslått at de nasjonale læreplanene skal gi regler om opplæring i spørsmål som gjelder *den samiske folkegruppen og dens kultur, språk, historie og næringsvirksomhet* i tilknytning til det enkelte fag. Generell kompetanse for departementet til å fastsette det samiske innholdet i opplæringen, er etter utvalgets oppfatning ikke tilstrekkelig. For utvetydig å sikre de nasjonale læreplanene en samisk dimensjon, foreslår utvalget at dette lovfestes.

Sametinget er svært glad for at utvalget ser behov for å lovfeste det samiske innholdet i opplæringen for alle elever både på grunnskole- og videregående nivå i Norge. Imidlertid er det etter Sametingets oppfatning ikke tilstrekkelig at dette bare reguleres i kap. 6 om samisk opplæring. For å sikre at bestemmelsen blir gjort kjent for alle som har befatning med loven, er det viktig at bestemmelsen også inngår i § 2-3 Innholdet i grunnskoleopplæringen, og i § 3-3 Innholdet i videregående opplæring.

På denne bakgrunn vil Sametinget foreslå at § 6-4 første ledd skal inngå som tillegg til §§ 2-3 og 3-3.

KAPITTEL 3 VIDEREGÅENDE OPPLÆRING

§ 3-3 Innholdet i videregående opplæring

Jf. kommentarene til § 2-3 ovenfor.

KAPITTEL 5 SPESIALUNDERVISNING

Sametinget foreslår et tillegg til § 5-6 Pedagogisk-psykologisk tjeneste første ledd som skal lyde:

"Den pedagogisk-psykologiske tjenesten må inneha kompetanse i samisk språk og kultur."

KAPITTEL 6 SAMISK OPPLÆRING

§ 6-1 Definisjoner

Sametinget er glad for at utvalget har sett det som nødvendig å lovfeste definisjonen på begrepene *same*, *samisk* og *samisk distrikt*. Når det gjelder definisjonen av begrepet samisk distrikt så vil Sametinget vise til tidligere uttalelse hvor man definerer samisk distrikt som et område hvor det bor samer og hvor det alltid har bodd samer. Dette gjelder de tradisjonelle samiske bosettingsområdene fra og med Elgå i sør til den norsk-russiske grense.

I en såvidt omfattende og langtekkelig saksbehandling som utvalget legger opp til vedrørende denne sak, vil de samer som bor utenfor forvaltningsområdet for samisk språk være prisgitt de enkelte kommuners uvilje og - eller velvilje til samiske spørsmål. Dersom det kreves en omfattende stadfesting kommunevis så er det den samiske befolkning i den enkelte kommune og Sametinget som er mest kompetente til å fatte vedtak om dette.

På denne bakgrunn vil Sametinget foreslå å endre § 6-1 pkt. 2 til å lyde:

"andre kommuner eller deler av kommuner etter forskrift gitt av Sametinget. Berørte kommuner og fylkeskommuner gis anledning til å uttale seg."

Grunnlaget for å fatte beslutning i dette spørsmålet må være Grunnloven § 110a som pålegger norske myndigheter et ansvar overfor samene som minoritet og urbefolkning. Sametinget vil understreke Utenriks- og konstitusjonskomiteens uttalelse i forbindelse med vedtakelsen av § 110 a der komiteen bl.a. sier:

"Komiteen vil imidlertid peke på at selv om den vesentligste virkningen vil være av politisk og moralsk art, ikke av rettslig, vil bestemmelsen også innebære en viss rettslig forpliktelse for statsmyndighetene. Den vil eksempelvis gi beskyttelse mot at det øvrige norske samfunn søker å presse gjennom en tvungen assimilasjonspolitikk overfor det samiske mindretallet".

§ 6-2 Samisk opplæring i grunnskolen

Sametinget er svært glad for at utvalget foreslår en individuell rett til opplæring i samisk. Dette vil etter Sametingets syn ikke bare sikre retten til opplæring i samisk, men også bidra til at flere samer benytter seg av denne retten.

Imidlertid vil Sametinget presisere at dersom denne rett virkelig skal komme den enkelte til gode, må det fra statens side legges til rette for at det ute i de enkelte kommuner finnes virkemidler til stede for å realisere den. Dette for å hindre at det fra de enkelte kommuners side skal være grunnlag for å unndra seg sitt ansvar i forhold til denne rett. Dersom det fra statens side ikke legges vekt på at disse virkemidlene er til stede, må det legges opp til å innføre samisk språkundervisning som obligatorisk fag i grunnskolen, med "samisk som 2. språk" som et minimum.

Videre er det Sametingets prinsipielle syn at den individuelle retten også må gjelde opplæring på samisk. På denne bakgrunn foreslår Sametinget et nytt andre ledd til § 6-2 som skal lyde:

"Utenfor samiske distrikt har samer i grunnskolealderen rett til opplæring i og på samisk."

Videre foreslås det at § 6-2 andre og tredje ledd strykes.

På linje med Samisk utdanningsråd vil Sametinget påpeke det urimelige i å gi samiske elever rett til å velge bort samisk fra og med 8. klasses trinn når kommunen ikke har innført samisk som et obligatorisk fag i skolen. I samelovens språkregler er samisk språk i prinsippet likestilt med norsk språk, og reglene i loven bygger på dette grunnsynet. Etter Sametingets syn bør dette grunnsynet om likestilling mellom samisk og norsk språk også gjøres gjeldende i opplæringsloven.

§ 6-2 fjerde ledd, siste punktum må derfor etter Sametingets oppfatning strykes.

Stortinget har nå vedtatt at finsk skal ha status som annen språk. Sametinget er meget bekymret for at dette kan gå utover samisk. Spesielt når det er opptil kommunene å vedta om samisk skal være obligatorisk fag innenfor Språklovens forvaltningsområdet. Dette kan føre til at de kommuner som ikke har samisk som obligatorisk velger finsk som 2. språk istedenfor samisk. Sametinget ser med stor bekymring for denne utviklingen.

Sametinget anser det som naturlig at det er Sametinget og ikke departementet som kan gi forskrifter om alternative former for opplæring i samisk når slik opplæring ikke kan gis med egnet undervisningspersonale, og om fritak i norsk sidemål. Dette er en naturlig følge av at det er Sametinget som gir forskrifter om læreplaner for opplæring i samisk.

§ 6-2 femte ledd, siste punktum foreslås endret til:

"Sametinget kan gi forskrifter om alternative former for slik opplæring når den ikke kan gis med egnet undervisningspersonale."

og § 6-2 siste ledd, siste punktum foreslås endret til:

"Sametinget gir nærmere forskrifter."

§ 6-3 Samisk videregående opplæring

Sametinget vil understreke at departementets kompetanse til å gi forskrifter om at visse skoler, linjer eller klasser skal tilby opplæring på eller i samisk, ikke må rokke ved samiske elevers individuelle rett til opplæring i samisk når de har hatt opplæring i samisk i grunnskolen. For å unngå unødig usikkerhet må dette komme klarere fram i loven. Sametinget foreslår videre at ordet *bør* i § 6-3 første ledd siste setning strykes.

Utvalgets forslag om å gi Sametinget rett til å oppnevne medlemmene av styret for de samiske videregående skolene er gledelig. Reform 94 og GR (grunnskolereform) 97 legger opp til et samlet skoleløp fra 6-års alderen, med rett til opplæring til og med på videregående opplæringsnivå. Innholdet i opplæringen for hele løpet skal ses i sammenheng slik læreplanens generelle del legger opp til. For at Sametinget skal kunne ha den nødvendige innflytelse på videregående opplæring er en slik myndighet en klar forutsetning.

Også i videregående opplæring anser Sametinget det som naturlig at kompetansen til å gi forskrifter om fritak i norsk sidemål for elever med opplæring i samisk, legges til Sametinget. § 6-3 siste ledd, siste punktum foreslås derfor endret til:

"Sametinget gir nærmere forskrifter."

§ 6-4 Innholdet i opplæringen

Sametinget er svært glad for at utvalget foreslår å gi Sametinget mer ansvar og myndighet til å fastlegge den samiske opplæringens innhold. Dette er helt i tråd med Grunnloven § 110a, artikkel 27 i ILO-konvensjon nr. 169 som Stortinget har forutsatt i Innst. S 15 (1995-96), der det heter at:

"Komiteen slår fast at opplæringen av samiske elever skal bygge på Grunnlovens § 110a, på sameloven, på lov om grunnskolen og på ILO-konvensjon nr. 169 Om urbefolkninger og stammefolk i selvstendige stater."

Sametinget ser på dette som et viktig skritt i retning av å gi Sametinget den overordnede myndighet på hele den samiske utdanningssektoren.

Sametinget vil likevel kommentere utvalgets forslag om å lovfeste at utkastene til læreplaner skal utarbeides av departementet. Utvalget sier at det i praksis vil kunne innebære at arbeidet blir lagt til Samisk utdanningsråd. Ut fra dagens situasjon har Sametinget ikke noen problemer med å støtte dette forslaget. Tinget vil imidlertid påpeke viktigheten av å se dette i sammenheng med den prosessen som allerede er i gang med omorganisering av den samiske utdanningssektor der Samisk utdanningsråd har en sentral rolle, og med overføring av oppgaver og myndighet til Sametinget. I lys av dette mener Sametinget at det kan være uheldig med en slik lovfesting, og det kan i verste fall oppfattes som å foregripe begivenhetens gang. På denne bakgrunn foreslår Sametinget at § 6-4 siste ledd strykes.

Sametinget registrere at utvalget ikke har vurdert spørsmålet om hvor de samiske læreplanene skal gjøres gjeldende. I St.meld. nr. 29 (1994-95) Om prinsipper og retningslinjer for 10-årig grunnskole sier departementet at *kommunen vedtar om den samiske læreplandelen skal gjøres gjeldende for kommunen, enkeltskoler eller klasser*. Sametinget er av den oppfatning at retten til å få opplæring etter samisk læreplan er et forhold som må lovfestes på lik linje med retten til opplæring i og på samisk. Å legge denne kompetansen til kommunen vil kunne medføre usikkerhet for elever og foreldre, og en praktisering som er prisgitt lokale politikeres syn i samiske spørsmål.

På denne bakgrunn foreslår Sametinget et tillegg til § 6-4 som skal lyde:

"Alle samiske elever har rett til opplæring etter samisk læreplan."

KAPITTEL 8 ORGANISERING AV UNDERVISNINGEN

Sametinget foreslår en ny § 8-4 som skal lyde:

"Sametinget kan gi forskrifter om organisering av undervisningen i samiske distrikt."

§ 10.8 Midlertidig tilsetting

Ikke-faglærte lærere skal ikke få fast stilling som lærer.

**KAPITTEL 7 SKYSS OG INNLOSJERING - KAPITTEL 9 LEDELSE, FUNKSJONER -
UTSTYR OG LÆREMIDLER - KAPITTEL 10 PERSONALET I SKOLEN M.V. -
KAPITTEL 11 ORGANER FOR MEDINNFLYTELSE I SKOLEN**

I forhold til ovennevnte kapitler viser Sametinget til Samisk utdanningsråds uttalelse til de ulike bestemmelsene. Tinget støtter utdanningsrådets synspunkter, og har utover det ingen merknader til utvalgets forslag..

**SAK 42/95 OPPNEVNING AV STATLIGE REPRESENTANTER I SAMISKE
KULTURINSTITUSJONER****Dokumenter:**

- Brev fra Kulturdepartementet datert 04.09.95
- Kopi av brev fra Kulturdepartementet til Beavváš Sámi Teahter
- Kopi av brev fra Kulturdepartementet til De Samiske Samlinger
- St Prop nr. 1 for Kulturdep. , side 24 og 25

Sametinget fattet følgende vedtak:

Kulturdepartementet har i brev av 04.09.95 til Sametinget foreslått at Sametinget oppnevner statlige representanter i samiske kulturinstitusjoner med status som nasjonale institusjoner. Henvendelsen fra Kulturdepartementet gjelder De Samiske Samlinger og Beavváš Sámi Teahter. Disse to kulturinstitusjonene ble ved Stortingets behandling av St. melding nr. 21 (1991 - 92) Kultur i tiden, gitt status som nasjonale institusjoner. Kulturdepartementet understreker at Stortinget i forbindelse med sitt vedtak om den nye funksjonsdelingen satte som premiss at staten skal ha styreflertall i de nasjonale institusjoner. Kulturdepartementet ber Sametinget vurdere den foreslåtte ordningen.

Sametinget har registrerer Stortingets premiss vedrørende den nye styreordningen for institusjonene som er med i den nye funksjonsfordelingsordningen, og at styreoppnevningen skal gjelde fra og med 1996.

Med hensyn til de konkrete institusjonene som oppnevningen gjelder, er det forutsatt at kun oppnevningmyndigheten overføres Sametinget. Sametinget vil foreta oppnevning av statlige styrerepresentanter i de to aktuelle institusjonene, men forutsetter samtidig at de statlige bevilgninger til disse institusjonene overføres gjennom Sametingets budsjetttramme. En overføring av disse budsjetttrammene kan først skje etter at det foreligger en forpliktende avtale mellom departementene og Sametinget med hensyn til mål for, og fremtidig utvikling av økonomiske rammer for disse to institusjonene. Sametinget forutsetter at vedtektene for

institusjonene utformes slik at framtidige vedtektsendringer og årlige rapporteringer også forelegges Sametinget til behandling.

Prinsipielt betrakter Sametinget disse to institusjoner som samisk nasjonale. For Sametinget betyr dette at også tildelingen av midlene skal foretas av Sametinget. Spørsmålet om Sametingets styrerepresentasjon i andre samiske kulturinstitusjoner vil bli vurdert i sammenheng med Sametingets pågående utredning om samiske kulturhus.

SAK 43/95 PRESIDENTSTILLINGEN OG ANDRE POLITISKE OMBUD I SAMETINGET - STATUS I DET STATLIGE LØNNSSYSTEM, LØNNS- OG PENSJONSFORHOLD

Dokumenter:

- Kommunal- og arbeidsdepartementets brev av 30.03.92 vedr. stillingen som president.
- Kommunal- og arbeidsdepartementets brev av 10.02.95 til Administrasjonsdepartementet vedr stillingen som president i Sametinget- hovedtariffavtalen - pensjonsforhold - aldersgrense
- Brev av 10.02.95 fra Kommunal- og arbeidsdepartementet vedr pensjonsordning for sametingspresidenten - forholdet til hovedtariffavtalen for sametingspresidenten.
- Brev av 12.07.95 fra Kommunal- og arbeidsdepartementet til Administrasjonsdepartementet vedr pensjonsordning for sametingspresidenten
- Rundskriv av 18. juni 1993 fra Statsministerens kontor vedr lønn m.v. for stortingsrepresentanter og regjeringens medlemmer
- Innst. S nr. 190 - 1992-93
- Pensjonsordningen for statsråder (klipp fra Statens pensjonskasses årsrapport 1994)

Sametinget fattet følgende vedtak:

1. Stillingen som president i Sametinget fjernes fra Statens lønnsplanhefte, men opprettholdes som politisk ombud i henhold til Sametingets forretningsorden.
2. Sametinget fastsetter lønn for presidenten og andre politiske ombud på heltid i Sametinget.
3. Presidenten og andre politiske verv på heltid i Sametinget tilstås en tilsvarende etterlønsordning som til enhver gjelder for stortingsrepresentanter, medlemmer av regjeringen, statssekretærer og politiske rådgivere.
4. Det etableres en egen pensjonsordning innenfor Statens pensjonskasse for Sametingets president og andre politiske ombud i Sametinget. Det forutsettes en funksjonstid på 8 år i hel stilling som president og andre politiske ombud for å oppnå fulle alderspensjonsrettigheter. Pensjonsordningen forutsettes iverksatt med virkning fra det tidspunkt presidentstillingen er opprettet (mai 1990).

**SAK 44/95 UTKAST TIL LÆREPLAN FOR FAG I DEN 10-ÅRIGE GRUNNSKOLE
- HØRING****Dokumenter:**

- Brev av 20.07.95 fra KUF
- KUF's informasjonsdokument av 20.07.95 - informasjon som grunnlag for arbeidet med høringsutkastet
- St.meld. nr. 29 (1994-95) - Om prinsipper og retningslinjer for 10-årig grunnskole - ny læreplan (tidligere utsendt)
- Læreplan for fag i 10-årig grunnskole - høringsutkast
- U 44/94 - Prinsipper og retningslinjer for oppbygging, organisering og innhold for 10-årig grunnskole - høring
- Forslag til fag- og timefordeling - høringsutkast

Sametinget fattet følgende vedtak:**Generelt**

Sametinget vil innledningsvis vise til sitt vedtak i sak 44/94 om prinsipper og retningslinjer for 10-årig grunnskole, der det bl.a. heter:

"Den samiske utdanningen må ta utgangspunkt i at samene er et eget folk, og i at samisk språk og kultur er likeverdig med norsk språk og kultur. Dette må avspeiles i konkrete tiltak som skal sikre et reelt innhold i den samiske utdanningen. Planverket er et meget sentralt virkemiddel i denne sammenheng. Læreplanens funksjon og rolle som forsterker av samisk kultur og identitet avhenger av målsettingen og innholdet i planen."

Samiske barn skal ha likeverdig undervisning med andre barn, og dette må det tas hensyn til læreplaner og timefordeling. Retten til undervisning i samisk og på samisk må gjelde for samiske barn over hele landet.

Forslag til fag- og timefordeling for elever med samisk i fagkretsen**Målet om tospråklighet**

I sin vurdering av antall timer til samisk- og norskundervisning, enten elevene følger samisk læreplan eller har samisk i fagkretsen, vil Sametinget ta utgangspunkt i målet om funksjonell tospråklighet. I vurderingen av antall timer til 1.- og 2.-språk er det mange hensyn å ta. Det samiske samfunnet er ikke et homogent samfunn med hensyn til språk og kultur, og er også på ulike måter og i ulik grad integrert i det norske storsamfunnet. Der hvor fomsrskningen har rammet hardest, har samer mistet både sitt språk og sin kulturelle identitet.

På grunn av at utgangspunktet med hensyn til samisk språk er så forskjellig, er det desto viktigere å tilpasse undervisningen til de samiske elevenes situasjon og forutsetninger for å lære språket. Men samtidig må man ha målet om tospråklighet for øyet, slik at det samiske språket ikke går tapt underveis. Derfor er det viktig å holde fast på at målet for opplæringen for *alle* samiske elever, uansett hvor i landet de måtte få sin undervisning, er at elevene skal bli

tospråklige og kunne fungere på lik linje med andre både i det samiske og i det norske samfunnet.

Sametingets framtidige mål er å skape en samisk skole som er en hovedfaktor i bevaring og utvikling av det samiske samfunnet, og der samisk språk har en selvfølgelig plass som hovedspråk for alle elever i skolen. Forutsetningen for å kunne lykkes i en slik målsetting er at elevene behersker samisk når de begynner i skolen. Dette er mulig hvis kommunene i sine planer og programmer tar målet om tospråklighet på alvor. Ved f.eks. å opprette kun samiske barnehager der hovedspråket er samisk, vil de aller fleste barn i førskolealderen lære samisk.

I de områdene der samene ikke er mange nok til å lage egne skoler, må de etablerte skolene skape et fullverdig samisk skoletilbud for samiske elever.

I St.meld. nr. 29 (1994-95) pkt. 5.3.2 Prinsipper for opplæringen sier departementet bl.a. følgende:

Som prinsipper for opplæringen for samiske elever vil departementet i læreplan for grunnskolen legge til grunn:

- *Opplæringen skal gjøre det mulig for samiske barn og unge å føle seg hjemme og fungere godt både i det samiske, det norske og etterhvert i det internasjonale samfunnet.*
- *Opplæringen skal ivareta at elevene blir funksjonelt tospråklige.*

Videre sies det imidlertid at målet om funksjonell tospråklighet bare gjelder for samiske elever innenfor språklovens virkeområde.

Sametinget beklager sterkt at departementet i stortingsmeldingen ikke har tatt hensyn til tingets merknader til Prinsipper og retningslinjer for 10-årig grunnskole, der Sametinget påpeker bruken av begrepet *forvaltningsområdet for samisk språk*. Tinget vil derfor ennå en gang understreke at forvaltningsområdet for samisk språk er et begrep som er definert for samelovens språkregler og kun omfatter deler av det nordsamiske området.

Det bør også være et selvfølgelig mål for elever i kommuner, skoler og klasser hvor den samiske fagplanen er innført at de skal bli funksjonelt tospråklige. Siden departementet i stortingsmeldingen har lagt opp til at den samiske fagplanen skal kunne innføres i kommuner, skoler og klasser over hele landet, kan man ikke samtidig begrense målet for tospråklighet til enkelte kommuner. Dette viser at departementet i sitt arbeid med stortingsmeldingen på en del områder ikke har klart å se sammenhenger og konsekvenser av de ulike forslagene.

Varianter av og timer til samiskopplæring

Sametinget er av den oppfatning at i kommuner der samisk er innført som obligatorisk fag i grunnskolen og i skoler og klasser der man har innført samisk læreplan, må det gis likt antall timer til 1.-språk og 2.-språk. Det vil si at disse elevene får likt antall timer i norsk og samisk, uavhengig av om fagene gis som 1.-språk eller 2.-språk. Tinget vil her vise til at dette også er

Samisk utdanningsråds syn, og mener at dette vil være et riktig skritt i arbeidet for å nå målet om funksjonell tospråklighet.

Likt antall timer til 1.-språk og 2.-språk vil i praksis bety styrking av samiskundervisningen for elever som har samisk som 2.-språk, og styrking av norskundervisningen for elever som har norsk som 2.-språk.

En styrking av 2.-språket er nødvendig først og fremst for elever som har samisk som 2.-språk. Disse elevene får i hovedsak undervisning på norsk i de andre fagene, og får derfor få muligheter til å utvikle sine ferdigheter i samisk gjennom arbeid med andre fag. Siden samisk er lite synlig og har lav status i samfunnet forøvrig, er det en forutsetning at skolen i sterkere grad bidrar til at enspråklig norske elever lærer å snakke og etterhvert også å skrive samisk. Skolen skal ikke bare ivareta disse elevenes selvfølgelig rett til å lære samisk, men også ivareta sin plikt til å sørge for et best mulig grunnlag for bevaring og utvikling av samisk språk.

Også for elever som har norsk som 2.-språk er det nødvendig å styrke 2.-språket. Etter departementets forslag vil elever som følger samisk læreplan bare få 55% av det antall timer i norsk som andre får, henholdsvis 1111 timer sammenlignet med 2030 timer. Også her gjelder det at elevene i de andre fagene i hovedsak får undervisning på 1.-språket, og på den måten ikke får styrket sine ferdigheter i norsk så mye som nødvendig gjennom arbeid med andre fag. For å kunne ta del i og fungere på lik linje med andre i samfunnet behøver samiske elever i tillegg til gode kunnskaper i sitt eget språk, også solide kunnskaper i norsk

Departementets forslag om å innføre *samisk som 2.-språk II* anser Sametinget som ganske uforståelig. Dette er beregnet på norsktalende elever i kommuner hvor samisk er innført som obligatorisk fag for alle elever i grunnskolen, og er i hovedsak et muntlig fag med kun 641 timer. I og med at dette gjelder for kommuner som har innført samisk som et obligatorisk fag i skolen, er det også nærliggende å tro at dette vil gjelde elever som følger den samiske læreplanen. Man kan da spørre seg hvordan man har tenkt å oppfylle intensjonen i den samiske læreplanen samtidig som man reduserer samiskundervisningen til kun et muntlig fag med sågar færre timer enn til engelsk. Et slikt alternativ vil også bidra til å undergrave kommunenes intensjon med å gjøre samisk til et obligatorisk fag i grunnskolen. På denne bakgrunn foreslår Sametinget at dette alternativet utgår.

Det tredje alternativet for samisk som 2.-språk gjelder elever som følger den vanlige læreplanen L 97, og som har samisk i fagkretsen. Dette gjelder først og fremst skoler hvor det ikke er mange nok samiske elever til å kunne opprette egne klasser som følger den samiske læreplanen. Her må undervisningen tilpasses den øvrige undervisningen, og antallet timer til samisk er noe færre enn det som er foreslått for 2.-språkundervisningen der man følger samisk læreplan. Også disse elevene vil få færre timer i norsk enn andre elever ved samme skole, men her er forskjellen likevel ikke så stor fordi timene til samisk på barnetrinnet skal fordeles jevnt på de andre fagene, og på ungdomstrinnet tas kun fra faget norsk sidemål. Også for disse elevene er det foreslått 152 timer mer enn til andre elever ved samme skole for at de ikke skal miste altfor mange timer fra de andre fagene.

Sametinget ser at det kan være vanskeligere å nå målet om tospråklighet for samiske elever som ikke har samisk som hjemmespråk og som går på skoler der man ikke følger den samiske læreplanen. Sametinget vil likevel ikke foreslå flere timer til samiskundervisningen for disse

elevene. En ytterligere reduksjon av antallet timer til de andre fagene kan virke mot sin hensikt og gjøre det vanskeligere for foreldre å velge undervisning i samisk for sine barn. Her må man ta hensyn til at de samiske elevene skal følge vanlige norske klasser, og da er det av hensyn til elevene viktig at de ikke mister for mye av det som andre elever lærer. Det vil heller ikke være riktig å øke det samlede timetallet ytterligere for disse elevene, fordi det da i enda større grad enn nå kan oppleves som en straff å lære samisk.

Etter en samlet vurdering vil Sametinget støtte departementets forslag på dette punktet. Som et tillegg til departementets forslag vil Sametinget foreslå at elevene får opplæring på samisk også i deler av andre fag. Her vil det være naturlig å nevne fag som musikk, duodji/kunst og håndverk, naturfag og heimkunnskap. Ved at elevene får deler av undervisningen i disse fagene på samisk framfor å øke antallet timer til samiskfaget, vil man unngå at de taper mer av de andre fagene samtidig som man styrker elevenes kunnskaper i samisk i fag som er nært knyttet til språket. Dette vil også gi flere muligheter til å styrke elevenes kunnskaper i samisk gjennom praktisk læring, og på den måten gjøre undervisningen mer motiverende og variert.

Læreplan for fag i 10-årig grunnskole - høring

Generelt om høringsdokumentet:

Sametinget vil først peke på og sterkt beklage at departementet ikke har gitt Sametinget anledning til å uttale seg om læreplanens generelle del som gjelder for både grunnskole og videregående opplæring. Denne er blitt vedtatt i Stortinget i 1993 uten å ha vært forelagt Sametinget.

Sametinget har tidligere avgitt sin uttalelse til prinsipper og retningslinjer for 10-årig grunnskole der det bl.a. heter:

"Samtidig er samisk kultur en del av vår nasjonale arv, som alle barn skal møte. Grunnelementer av den samiske kulturen vil derfor gå inn som del av det felles lærestoffet i grunnskolen."

I sin uttalelse uttrykker Sametinget glede over at departementet i forbindelse med læreplanarbeidet legger opp til at de nasjonale læreplanene skal inneholde en samisk dimensjon, og at alle elevene i grunnskolen i Norge skal få kunnskaper om samisk språk, kultur, historie og samfunnsliv. Etter Sametingets mening har sentrale myndigheter et klart ansvar for å skape bedre kunnskap om, og forståelse og respekt for samisk kultur i hele befolkningen i Norge.

Departementet har på bakgrunn av høringsdokumentet og høringsuttalelsene til prinsipper og retningslinjer for 10-årig grunnskole lagt fram St.meld. nr. 29 (1994-95). Meldingen utgjør i tillegg til den generelle delen av læreplanen en av de to dokumentene som læreplanforslagene i denne høringen skal vurderes i forhold til. I meldingen er det et eget kapittel om opplæring for samiske elever. Men den øvrige dele av meldingen som omhandler all grunnskoleopplæring i Norge, nevner nærmest bare i en bisetning de såkalte grunnelementene i den samiske kulturen som skal inngå i alle læreplaner for fag i grunnskolen. Fordi dette er et nytt element i forhold til tidligere læreplaner burde det fått en mye bredere omtale i stortingsmeldingen. At så ikke er skjedd er etter Sametingets mening svært beklagelig. Tinget er redd for at høringsinstansene

ikke er gjort godt nok oppmerksom på dette, og at det av den grunn kan få negative konsekvenser for det samiske innholdet i de nye læreplanene.

For mange samiske elever vil det samiske innholdet i grunnskolen kun omfatte det som inngår i de nasjonale læreplanene og det som eventuelt inngår i samiskopplæringen. Sametinget er svært bekymret for at læreplanene ikke skal ivareta disse elevenes kulturelle tilhørighet på en god nok måte. Særlig viktig er kunnskapsformidling om samisk kultur og samiske forhold i historie og samfunnsfagene.

Om de nasjonale læreplanene

Sametinget har i sin gjennomgang av læreplanutkastene registrert at den samiske dimensjonen stort sett er meget dårlig ivaretatt. I mange fag er det samiske innholdet så tynt at det på ingen måte kan forsvares ut fra det som er intensjonen. Det er også grunn til å stille spørsmål om hva som er grunnen til at så mange av fagplangruppene har oversett dette hensynet.

I utkastet til norskfaget står det bl.a. at et felles mål for faget er at *det skal styrke barnas personlige identitet, kulturelle tilhørighet og evne til medansvar*. Sametinget finner grunn til å spørre hvordan dette faget skal kunne styrke samiske barns personlige identitet og kulturelle tilhørighet når det samiske innholdet i læreplanen nesten ikke finnes, og kun omfatter samiske eventyr i 2. klasse, samiske barnebokforfattere i 3. klasse, samiske forfattere i 4. klasse, muntlige kulturtradisjoner i 5. klasse, og lesing av et utvalg moderne samisk litteratur, dikt, fortellinger og noveller i 9. klasse.

Kunnskaper om samenes tradisjonelle bruk av naturen, og om hva dette har betydd for utviklingen av språket, kulturen og samfunnslivet fortjener etter Sametingets oppfatning en mye større plass i læreplanen for naturfag en det som er foreslått i utkastet. Samiske forhold er nevnt kun under ett punkt i hele planen.

I planene for heimkunnsap og kroppsøving utgjør den samiske dimensjonen kun ett punkt i hele planen, mens den i planen for kristendomsfaget overhodet ikke finnes.

Med bakgrunn i ovennevnte forhold krever Sametinget at alle læreplanutkastene blir grundig gjennomgått på nytt med hensyn til det samiske innholdet, og at dette skjer i samarbeid med Samisk utdanningsråd. På grunn av at utgangspunktet er så dårlig vil det *ikke* være tilstrekkelig å rette opp dette forholdet kun på bakgrunn av høringsuttalelsene.

Om de samisk læreplanene

De samiske fagplangruppene har gjort et grundig og godt arbeid, og utkastene danner et godt grunnlag for høringen. Planene ivaretar de viktigste aspektene i språkopplæringen på en meget god måte.

I tillegg til de mål som læreplangruppene har skissert for opplæring i samisk og norsk for samiske elever, vil Sametinget kommentere forhold som ikke er tatt med eller som ikke kommer klart nok fram.

Sametinget er enig i målet om å gjøre elevene bevisste på sin egen tospråklighet, og å bevisstgjøre elevene på hvor viktig det er å mestre både samisk og norsk for å kunne fungere i

og bli en naturlig del av både det samiske og det norske samfunnet. Samtidig er det også viktig at disse elevene blir gjort kjent med at svært mange samer har mistet sitt språk, og at dette har skjedd p.g.a. tidligere tiders fomorskningspolitikk og ikke p.g.a. at samene selv har ønsket det slik. Elevene må også gjøres kjent med det arbeidet som nå skjer for å vinne tilbake og revitalisere samisk språk i områder hvor samene har vært sterkest utsatt for fomorskningspolitikken.

Fordi samisk språk er et minoritets- og urbefolkningsspråk som ikke brukes av andre folkegrupper, vil samisk ikke kunne bevares som et levende språk om ikke samer lærer det i skolen og bruker det i samfunnet. Myndighetenes ansvar er å legge forholdene til rette for at *samene selv* skal få bevare og utvikle samisk språk slik at det kan bestå også i fremtiden. Det betyr at det største ansvaret for å bevare og utvikle samisk språk er lagt på samene selv, og spesielt de som ennå har språket i behold og kan formidle det også til andre.

Planen for samisk som førstespråk legger opp til at elevene skal kjenne til hvordan det samiske språket er bygd opp og ha kjennskap til samisk språkhistorie. Sametinget forutsetter at dette også omfatter kjennskap til skriftspråkernes oppbygning og historie. For at elevene skal få et best mulig grunnlag for respekt og forståelse for andre samiske dialekter, er det viktig at de får et innblikk i og forståelsen for hvordan de samiske skriftspråkene er blitt til.

Sametinget vil også understreke viktigheten av å fremme elevenes stolthet over sitt språk, og ønsket om å vite mer. I den forbindelse vil det være naturlig at elevene gjennom arbeid med språket lærer at samisk språk er et speilbilde av samenes levesett opp gjennom tidene. Ved å arbeide med språklige faktorer f.eks. knyttet til samiske stedsnavn, samisk slektskap, reindrift/jakt/fangst, geografi og værforhold (føre, snø, regn osv.), kan elevene lære svært mye om samenes levesett og spesielle forhold til naturen.

Også for elever som får opplæring i samisk som andrespråk er det viktig å øke forståelsen for det ansvar både det norske og det samiske samfunnet har for å ta vare på og utvikle samisk språk. Dette ansvaret er også bakgrunnen for at norske myndigheter har sett nødvendigheten av å gi samisk språk status som et offisielt språk og gjennom egne lovbestemmelser å likestille det med norsk språk.

Som ett av målene for faget er det lagt opp til at elevene skal få et grunnlag for videregående opplæring i faget, og få nytte av språket i framtidig arbeid. Sametinget anser dette målet som svært viktig. Samelovens språkregler har bidratt til å øke det samiske språkets status og verdi i det samiske samfunnet. Det blir nå stilt krav om kunnskaper i samisk språk når offentlige stillinger som skal betjene det samiske samfunnet og samiske brukere lyses ledig. Dette er forhold som må antas at elevene ikke er godt nok kjent med. For at norskspråklige elever skal få de samme muligheter på arbeidsmarkedet i sine hjemmemiljø, er det en forutsetning at de etter endt utdanning behersker samisk både muntlig og skriftlig.

I faget norsk vil det etter Sametingets oppfatning være nødvendig å klare å formidle viktigheten av å opparbeide gode kunnskaper og ferdigheter i språket. Imidlertid må det også være naturlig å peke på at samene ikke har det samme ansvaret for bevaringen og utviklingen av norsk språk som for samisk språk. Bakgrunnen for at samene i Norge må lære norsk er at samene er en del av det norske storsamfunnet, og for å kunne fungere i dette samfunnet på lik linje med andre, er gode kunnskaper og ferdigheter i norsk en forutsetning.

Sametinget er glad for at det legges opp til at elevene i norsk skal arbeide med litteratur på måter som styrker identitetsfølelsen og gir elevene syn for historiske, sosiale og kulturelle sammenhenger, samt kristne og humanistiske verdier. Også norskfaget må formidles ut i fra det samiske samfunnets kunnskaps- og verdigrunnlag, og på den måten være et redskap i utdanningen av samiske barn og ungdom for det samiske samfunnet, og samtidig sørge for at de skal kunne fungere på lik linje med andre også i det norske og det internasjonale samfunnet.

Sametinget vil påpeke at de nye fagplanene vil kreve en betydelig etterutdanning av pedagogisk personale i grunnskolen. Sametinget vil derfor anmode KUF om å følge opp med bevilgningen som gjør kommunene i stand til å etterutdanne pedagogisk personale i tråd med forslagene til de nye fagplanene.

Følgende forslag oversendes rådet:

Presisering under kapittelet "Finsk/kvenske elever og finsk som 2. språk".

I innstilling s. nr. 15- 1995- 96 heter det i 4. avsnitt nest siste setning "*Finskundervisningen må ikke legges opp slik at den utelukker undervisning i samisk*".

Sametinget vil presisere at dersom finsk får status som 2. språk i områder i Troms og Finnmark må dette i praksis ikke gå ut over samisk opplæring på tross av at innstillingens intensjon er at det ikke skal utelukke samisk undervisning. Enkelte kan da hevde at samisk ikke er utelukket, når eleven selv kan velge samisk opplæring I praksis kan det faktisk resultere i at kommuner som har vedtatt obligatorisk opplæring i og på samisk kan enkelte elever "*velge*" bort samisk ved å velge finsk som fag i skolen. Dette kan Sametinget ikke akseptere.

SAK 45/95 BUDSJETT 1996, KAP. 0540 SAMETINGET - FORDELING

Dokumenter:

- St.prp. nr. 1 (1995-96) - Kommunal- og arbeidsdepartementet
- Budsjettforslag fra Samisk språkråd, Samisk kulturråd, Samisk kulturminneråd og Samisk næringsråd
- Utskrift av møtebok sak 42/94 Sametingets budsjett for 1995 - fordeling
- Utskrift av møtebok sak 43/95 Sametingets budsjett for 1996 - Nye behov
- Utskrift av møtebok sak R 5/95 Sametingets budsjett for 1996 problem- og stillingsnotat

Sametinget fattet følgende vedtak:

Saken utsettes til februar-plenum i 1996.

SAK 46/95

STØTTE TIL SAMISKE ORGANISASJONER

Dokumenter:

- Brev fra Sametingets direktør til Sametingets representanter datert den 17. august 1995
- Notat fra Tverrpolitisk gruppe v/leder Roger Pedersen datert 27. juni 1995
- Notat fra Sametingsrådet

Sametinget fattet følgende vedtak:

Følgende to innkomne forslag oversendes rådet for videre behandling:

1. Fortolkningen av retningslinjenes § 3, tredje ledd. Første punkt i Sametingets fortolkning endres til Revisjonserklæringen skal inneholde en bekreftelse om at revisjonen har hatt tilgang til nødvendige bilag vedrørende medlemsinnbetalingen for såvel de landsomfattende samepolitiske organisasjoner og deres respektive lokallag og på det grunnlag kan bekrefte at de enkelte medlemmer faktisk har betalt kontigent.
2. Sametinget vil i forbindelse med revisjonen av forretningsordenen på februarmøtet i 1996 opprette et eget kontrollutvalg for Sametingets virksomhet.

Rapporten fra Tverrpolitisk gruppe ble tatt til etterretning.

SAK 47/95 VALG AV MØTELEDERSKAP**Dokumenter:**

Valgkomiteens innstilling i sak V 3/95 : Hvordan skal valgene gjennomføres

Valgkomiteen ble enig om å ha følgende retningslinjer til saken;

1. Opposisjonen får lederen
2. Flertallsgruppen får nestlederen
- 3 Fordeling av kandidater;
 - Flertallsgruppen foreslår 1 representant/1 personlig vararepresentant.
 - Opposisjonen foreslår 2 representanter/ 1 personlig vararepresentant til hver og lederen utgår fra den største gruppen i opposisjonen
 - Kjønnfordeling tilnærmet likestillingslovens krav

Innstilling i sak V 4/95 - Forslag på kandidater til møtelederskap

AP:

repr.

vararepr.,

Egil Olli, leder

Margrete Påve Kristiansen

SJ/SP/DL:

repr. Heaika Skum
varepr. Anders Oskal

NSR:
repr. Mary M. Trollvik, nestleder
vararepr. Aage Pedersen

Sametinget fattet følgende vedtak:

Møtelederskapet består av følgende:

AP:
repr. Egil Olli, leder
vararepr., Margrete Påve Kristiansen

SJ/SP/DL:
repr. Heaika Skum
varepr. Anders Oskal

NSR:
repr. Mary M. Trollvik, nestleder
vararepr. Aage Pedersen

**SAK 48/95 Handlingsplan for samisk kyst- og fjordområder 1997-2001 -
Høringsutkast**

Dokumenter

- Sametingsrådets møtebok av 10. november 1995 sak R 112/95
- Sametingets vedtak i sak 37/95
- Sametingsrådets høringsutkast av 6. nov. 1995
- Sametingsrådets innstilling i sak 48/95 punkt 3

Sametinget fattet følgende vedtak:

Det ble vedtatt at følgende innkomne forslag innarbeides i utkast til handlingsplan for samiske kyst-og fjordområder 1997- 2001 før denne sendes på høring.

1. Forslag om vederlagsfritt språkopplæring for den voksne samiske befolkning blir tatt inn i planen.
2. 3.6 Satsingsområde 6: Samisk språkutvikling.
 - 3.6.1 Tiltak 1: utvide forvaltningsområdet for Samelovens språkregler.

Geografisk område: Tillegg til Sametingsrådets utkast: Punktum etter "Troms fylke" erstattes med komma. Tillegg etter komma: Kvalsund kommune og deler av Alta kommune i Finnmark.

3. Endring; side 4 i planen, Geografisk virkeområde: "Det geografiske virkeområdet.... fra Tysfjord i Nordland i sør og omfatter fjordkommunene nordover til Grense Jakobselv". Endringsforslag: fra Tysfjord i Nordland i sør og omfatter kyst- og fjordkommunene nordover.....

Tillegg side 4, Høring: Planen sendes ut til høring i samtlige kyst- og fjordkommuner fra Tysfjord i Nordland nordover til Grense jakobselv. Handlingsplanen må også inneholde et punkt om å øke oppslutningen om det samiske manntallet i det aktuelle området.

Merknad: For øvrig viser Arbeiderpartiets gruppe til vårt forslag i sak 37/95 hvor gruppa fremmet forslag om ny stilling som fiskerirådgiver. Forslaget må tas med i handlingsplanen før denne sendes ut til høring.

Ved protokollen:

Elli Kirsti Nystad

Elli Kirsti Nystad